

-
- : Географія. Спеціальний випуск: стале природокористування: підходи, проблеми, перспектива – Тернопіль: СМП «Тайп» – № (випуск 27). – 2010. – С. 274 – 278.
2. Державний сайт Децентралізація. [Електронний ресурс]. Режим доступу - <http://decentralization.gov.ua/areas>
 3. Кузик І. Геоекологічні проблеми землекористування об'єднаних територіальних громад Тернопільської області / І. Кузик // Наукові записки ТНПУ ім. В. Гнатюка. Серія: Географія. – Тернопіль: СМП «Тайп». – 2018. – № 1 (випуск 44). – С. 196-201.
 4. Матеріали звіту Головного управління Держгеокадастру у Тернопільській області (форма б-зем) станом на 01.01.2016 р.
 5. Природні умови та ресурси Тернопільщини. / за ред. М.Я. Сивого, Л.П. Царика. – Тернопіль: ТЗОВ: «Терно-граф», 2011. – 512 с.
 6. Природокористування: навчальний посібник. / [Царик Л.П, Каплун І.Г., Барна І.М., Лісова Н.О., Стецько Н.П. Чеболда І.Ю., та ін.] – Тернопіль: редакційно-видавничий відділ ТНПУ, 2015 – 398 с.
 7. Царик Л.П. Еколого-географічний аналіз і оцінювання території: теорія та практика / Л.П. Царик. - Тернопіль: Навчальна книга - Богдан, 2006. - 256 с.
 8. Чеболда І.Ю. Географічні проблеми збалансованого розвитку території / І.Ю. Чеболда // Наукові записки ТНПУ ім. В. Гнатюка. Серія: Географія. – Тернопіль: Видавн. відділ ТНПУ. –1998. — С. 111-114.

Плевако О., магістрантка
Науковий керівник: д.г.н., професор Царик Л.П.
ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ РЕКРЕАЦІЙНОГО
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ ШАЦЬКОГО
ПРИОЗЕР'Я

Рекреаційно-курортні ресурси району розташування Шацького НПП роблять його перспективним для організації відпочинку, туризму, санаторного лікування. Система доріг і туристичних маршрутів об'єднує територію в єдину планувальну систему і сприяє оптимальному обслуговуванню і ознайомленню з ландшафтами і видатними місцями парку. Озера Світязь, Пісочне, Пулемецьке, Люцимер, Соминець, Кримно, Чорне і прилеглі до них території, являються традиційними місцями масового відпочинку населення та відвідувачів парку , і складають

територію, яка найбільш піддається впливу урбанізації. Вона представлена типовим Поліським ландшафтом з рівнинним рельєфом та відкритими просторами прилягаючими, як правило, до озер заболоченими територіями та, лісовими масивами.

На даний час в Шацькому національному природному парку функціонує чотири зони відпочинку, які потребують реконструкції з врахування наступних вимог:

- поліпшення санітарно-гігієнічних умов для відпочинку відповідно до функціонального зонування, яке склалося;
- упорядкування і благоустрій мережі вулиць і проїздів при максимально можливому збереженні планувальної структури, яка склалася;
- забезпечення санітарно-гігієнічних умов в експлуатації рекреаційних об'єктів;
- удосконалення забудови на основі збереження існуючих капітальних і придатних для тривалої експлуатації будинків і споруд, поступової заміни старого житлового фонду із винесенням із прибережно-захисних смуг;
- поліпшення культурно-побутового обслуговування і створення громадського центру в результаті будівництва установ і підприємств, яких не вистачає;
- підвищення ефективності використання території зони відпочинку за рахунок освоєння вільних земель, непридатних для сільськогосподарського використання;
- інженерне обладнання, зовнішній благоустрій та озеленення території [3].

Зона відпочинку «Гряди» – основна об'ємно-просторова домінанта рекреаційних масивів, яка виконує функції рекреаційного центру Шацького НПП. Вона розташована на східному узбережжі оз. Світязь на території смт. Шацьк на відстані 1 км від автодороги Любомль – Шацьк – Піща. Територія зони займає площу 28,25 га. Основна частина її зайнята базами відпочинку – 20,0 га з одночасним розміщенням 2071 чол./добу., решта 8,25 га. зайнята установами соціально-культурного обслуговування, зеленими насадженнями загального користування, пляжами. Територія зони має високу природну цінність, привабливість, значний рекреаційний потенціал: пляжі,

лісові масиви, луки. Зона відпочинку «Гряда» налічує 56 баз [1].

Основними недоліками існуючої зони відпочинку є невисокий ступінь комфортності та благоустрою, недостатній рівень соціально-культурного обслуговування. Централізовану мережу водопостачання обслуговують чотири свердловини. Для запобігання забруднення території побутовими стічними водами було збудовано самопливний та напірний колектор з відводом стоків на новозбудовані очисні споруди. Для покращення санітарних умов на окремих базах було збудовано нові санітарно-технічні блоки. Бази розміщені, в основному, не в капітальних і старих будівлях, які потребують реконструкції або зносу. Протяжність берегової смуги становить 2,19 км. В зоні відпочинку відсутнє чітке зонування – стихійно організовано пляж, культурно-побутове обслуговування, відсутні спортивні майданчики [1].

На сьогодні розроблено і затверджено у встановленому порядку детальний план рекреаційної території «Гряда» смт. Шацьк, де планувальна структура зонування території зони відпочинку «Гряда» прийнята відповідно до містобудівної ситуації що склалася в зоні існуючих баз відпочинку та придатних ландшафтів для будівництва нових закладів рекреації. Проектом організації території визначенні – оздоровча зона закладів відпочинку, громадські центри з установами обслуговування, пляжі з припляжними зонами, ландшафтно-рекреаційна зона [3].

Оздоровча зона складається з двох комплексів закладів відпочинку. Один комплекс – це існуючі бази відпочинку, другий – перспективні вільні від забудови території. З метою впорядкування і благоустрою території та доведення існуючої місткості баз до нормативної на першу чергу заплановане знесення всіх старих споруд, що не придатні до експлуатації в подальшому. На другу чергу передбачено знесення некапітальних споруд. В зоні перспективної забудови комплексами відпочинку запроектовано громадський центр та декілька рівномірно розмішених підцентрів з закладами обслуговування – їдальні, магазини, кафе. Територія прибережно-захисної смуги, що звільняється від існуючих баз відпочинку, планується використати для організації припляжної зони із розрахунку 15 м²/чол. з прибережним ландшафтним парком, пляж розташований вздовж берегової смуги оз. Світязь,

облаштовується пішохідними містками, тіньовими навісами та грибками, кабінами для перевдягання [2].

Зона відпочинку Світязь розташовуються вздовж узбережжя оз. Світязь, багата на природні піщані пляжі місцями покриті трав'яною рослинністю, дно озера піщане з поступовим пониженням глибини. Зона виділяється як одне ціле, хоча формувалась в межах існуючого населеного пункту з врахуванням вже існуючої забудови. Вона не має єдиного прилеглого до всіх закладів відпочинку громадського центру, хоча таким вважається мережа кафе-барів, магазинів, і інших закладів обслуговування, що межує з деякими базами відпочинку по вул. Жовтнева с. Світязь. Загальна площа під закладами відпочинку становить 8,37 га з одночасним розміщенням 454 чол.

Зона відпочинку розташована в сприятливому для подальшого розвитку її інфраструктури архітектурному середовищі але в окремих випадках додатково потребує: каналізування, водопостачання зовнішнього освітлення та благоустрою території кожного закладу відпочинку, пляжів і зв'язків між ними, що підняло б культурно-побутовий рівень як для відпочинку так і проживання самого місцевого населення [2].

Зона відпочинку «ур. Гушове» розташована за межами села Світязь на території Світязької сільської ради на південному узбережжі озера Світязь, з загальною площею під закладами відпочинку 53,92 га з одночасним розміщенням 1752 чол/добу. Природні піщані пляжі, поступово понижене дно озера, прилягаючі лісові масиви створюють сприятливі умови для відпочинку дітей. Тут розташовуються заклади відпочинку для дітей та молоді.

Зона відпочинку «Пісочне» розташована на південному та західному узбережжі оз. Пісочне. В зоні відпочинку функціонує Волинський санаторій «Лісова пісня» загальнооздоровчого профілю на 420 місць та інші заклади відпочинку вищих навальних закладів м. Львова загальною площею 28,46 га. Тут також на площі 2,6 га. розташований рекреаційний пункт Шацького НПП «Полісянка». В цій зоні відпочинку одночасно можуть відпочивати 1183 чол.

На території Шацького національного природного парку для

прийому відвідувачів задіяно 9 рекреаційних об'єктів, що розташовані на площі постійного користування парку: «Незабудка», «Запісочне», «Гушівський хутір», «Полісянка», «Перемут», «Верхи», еколого-пізнавальні стежки «Лісова пісня», «Світязянка», «Три озера» [3].

На всіх перелічених об'єктах постійно проводиться:

- загальне прибирання від побутових відходів
- відновлення наглядної агітації
- ремонт малих архітектурних форм, та лісових меблів, а при необхідності їх заміна
- виборка сухостійних та небезпечних дерев
- в межах пляжних територій загального користування проводиться викошування чагарникової та трав'яної рослинності
- підвезення піску на заболочені ділянки пляжів.

Рекреаційні пункти «Незабудка» площею 14,0 га та «Запісочне» площею 2,0 га, створені для відпочинку автотуристів, які за певну плату мають можливість розмістити там автомобіль та встановити намет.

«Полісянка» площею 2,6 га та «Гушівський хутір» площею 0,9 га – рекреаційні об'єкти на яких розташовані будинки літнього типу для прийому туристів. Біля доріг загального користування, в лісових масивах, обладнано два рекреаційні пункти «Перемут» і «Верхи», які служать місцями короткотермінового відпочинку автотуристів. Для ознайомлення відвідувачів з природою парку на його території обладнані три еколого-пізнавальні стежки «Лісова пісня» (5,6 км.), «Світязянка» (5,2 км.), «Три озера» (5,8 км.).

Щороку у літній період на території урочища «Венське» парк встановлює екологічний пост для збору коштів за відвідування території Шацького національного природного парку. Кошти спрямовуються на охорону територій Шацького НПП, збір сміття, розбудову рекреаційної інфраструктури парку, тощо. Фінансові надходження за надання послуг пов'язаних з рекреаційною діяльністю за 2017 рік склали 991006,0 грн.

Контроль за дотриманням правил перебування на території парку здійснюється службою охорони Шацького НПП. За 2017 рік Шацький НПП відвідало 93,2 тис. осіб.

Література:

1. Безручко Л. Розвиток рекреаційної дигресії на території Шацького НПП / Л. Безручко // Вісник Львівського національного університету ім. І. Франка. – Львів, 2009. - №36. – С. 23-30.
2. Безручко Л. Перспективи розвитку рекреаційної діяльності на території Шацького НПП // Вісник Львівського національного університету ім. І. Франка. – Львів, 2009. - №37. – С. 274-284.
3. Загрози антропогенного впливу на ландшафтне і біологічне різноманіття Шацького НПП / В.Д. Романенко, В.І. Щербак, В.М. Якушина, Н.В. Майстрова, Н.Є. Семенюк // Природа Західного Полісся та прилеглих територій. – Луцьк, 2012. – №9, Р.ІІІ. – С. 319-324.
4. Оцінка рекреаційного навантаження на акваторії озер Світязь та Пісочне / Р. Ф. Федорів, Р. Т. Федорів, Т. Р. Федорів, В. І. Мокрий // Наук. вісн. Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки. – 2007. – № 11, Ч. I. – С. 106–112.
5. Природокористування: навчальний посібник. / [Царик Л.П., Барна І.М., Грицак Л.Р., Лісова Н.О., Стецько Н.П. Чеболда І.Ю., та ін..] – Тернопіль: редакційно-видавничий відділ ТНПУ, 2015 – 398 с.

Царик В., студент

Науковий керівник: к.г.н., доцент Янковська Л.В.

ГЕОЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ТЕРНОПІЛЬСЬКОГО СТАВУ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Як зарегульована водойма Тернопільський став (водосховище) з моменту 70-х років минулого століття стає накопичувачем забруднювачів, концентрація яких непомірно зростала. Станом на 2017 рік концентрація забруднювачів у рази перевищує гранично допустимі норми, які стають небезпечними як для екосистеми ставу, так і рекреантів регіонального ландшафтного парку «Загребелля».

Для зарегульованої водойми характерними є дві групи екологічних ризиків. Під екологічним ризиком розуміють ймовірність виникнення в геосистемах небажаних змін, особливо пов'язаних із загрозою для здоров'я людини. Аналіз екологічного ризику передбачає не тільки визначення ймовірності його виникнення, а й оцінку втрат, заподіяних ним. Як зазначає